

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje č. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na 1/2 strani 30 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/8 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 14. V Ljubljani, 31. julija 1905. Leto XXII.

Obseg: Soseđa Razumnika govedoreja. — Poučno potovanje v Švico. — Kako je postopati s trtami, ki jih je sedaj peronospora močno napadla. — Živinski gnoj in umetna gnojila. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Soseđa Razumnika govedoreja.

XIV. Trut pri kravah.

Doli konci vasi je prebival malopremožen kmetič Janez. Njegovi dve kravi — ena je že prej enkrat izvrgla — sta se zopet ubrejili. Hlev je bil tako slab in pomanjkljivo urejen, kakor hiša, kjer je Janez sam prebival. V hlevu je predvsem nedostajalo prostora, svetlobe in zraka. Živalska staja, ki je bila iz debelih desek, je bila prekratka. Jarek za gnojnico je bil precej globok, a gnojnica je v njem zastajala. Če sta se kravi ulegli, sta z zadnjim delom ležali v gnojnici. Če bi Janez imel dovolj nastilja, potem bi bil jarek kar z njim napolnil. Večkrat je Janezova žena zapazila, da eni kravi, ki je bila precej na času, nekoliko telečnika vun moli, kadar leži v jarku. Kakor hitro je pa krava vstala, je bilo takoj zopet vse v redu. Gospodinja je pa imela preveč opravila, da bi se za vse to posebno menila. Saj je bila krava drugače zdrava, je rada jedla in dobro molzla.

Ko je pa gospodinja nekega jutra prišla v hlev, je videla, da kravi gleda iz sramnice za glavo velika, rjavkastordeča otekline. Skušala je kravo kvišku spraviti, a se ji je šele po dolgem trudu posrečilo. Prestrašena je zapazila, da otekline ne gre nazaj. Poklicala je moža, Janeza, ki nič ni vedel, pri čem da je, zato

je hitro šel po Razumnika, ki mu je že večkrat svetoval in pomagal.

Dobri Razumnik mu je takoj rad ustregel.

Na kravi se ni nič izpremenilo, kolikor je bilo sploh mogoče videti v mračnem hlevu.

Gospodinja je morala kravo držati za glavo, Janez je stopil na desno stran, dočim se je Razumnik od leve bližal, da je mogel ogledati otekle izstople dele.

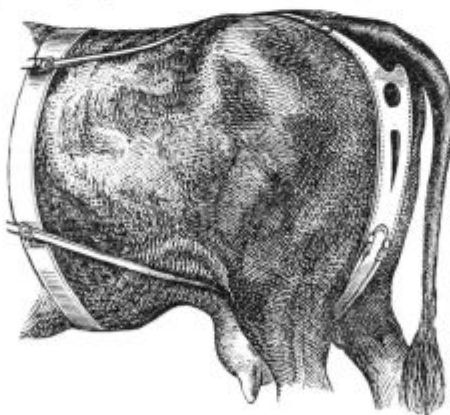
„Telečnik je pošteno zadrgnjen,“ je rekel Razumnik, ko se je o vsem prepričal. Na njem tudi vidim nekaj majhnih prask, in zato ga moram najprej razkužiti. Pošlji k trgovcu po 50 g galuna,“ je velel Janezu. „Predvsem moramo izstopli telčnik temeljito izprati, drugače bo slabo.“

Janez je odšel, in gospodinja je pa šla pripraviti 10 l kropa, kakor jej je Razumnik naročil.

Ko je Janez prinesel galun, ga je Razumnik raztopil v kropu ter je velel prinesiti čisto ruto, in ko se je raztopina toliko shladila, da je bila mlačna, je Raz-

umnik z njo temeljito izpral ves izstopli del. Krava se ni posebno upirala. Nato je sosed previdno in počasi skušal izstopli telčnik z roko nazaj v kravo poriniti, kar se mu je slednjič polagoma posrečilo.

„Tako, sedaj je srečno vse poravnano,“ pravi gospodinja in se oddahne.



Podoba 68.

Jermenska poveza, ki zadržuje trut.



Podoba 69.

Medena žica z obročkom in poostrenim koncem.

umnik z njo temeljito izpral ves izstopli del. Krava se ni posebno upirala. Nato je sosed previdno in počasi skušal izstopli telčnik z roko nazaj v kravo poriniti, kar se mu je slednjič polagoma posrečilo.

„Tako, sedaj je srečno vse poravnano,“ pravi gospodinja in se oddahne.

„Želeti bi pač bilo.“ odgovori Razumnik. „Meni se zdi, da še ni vsega konec. Bojim se, da nam bo ta krava delala še dovolj preglavice.“

V tem hipu se je krava pričela napenjati, in enkrat je bilo zopet vse zunaj.

„Trut ste prepozno zapazili, in pritisnila je vnetica,“ razlaga Razumnik, „zato se krava napenja. Če sramnice ne zašijemo ali je kako drugače ne zapremo, ne bo uspeha.“

Še enkrat je Razumnik vnovič izprano izstoplo maternico globoko nazaj v medenico porinil. To pot je šlo laže.

„Pojdi hitro na moj dom po jermena.“ veli Razumnik Janezu; „jaz bom med tem časom pazil, da se trut ne ponovi.“

„Ali je sedaj za kravo nevarno?“ vpraša prestrašena gospodinja, ki jej je šlo na jok.

„Za sedaj še ne.“ pravi Razumnik. „Tolikega truta ne smemo smatrati za lahkega. Vsekako so take krave kolikortoliko v nevarnosti, če izstopla maternica ne gre samaodsebe nazaj, ker se lahko poškoduje, zlasti po poleg stoječih kravah. Pri tem morejo v rane priti

merno upogljiva. Na enem koncu žice je naredil majhen obroček, drugega je pa s pilo priostril (glej pod. 69.).

Žice je nato z mastjo namazal. Razumnik je s seboj vzal še hlapca, ki naj bi Janezu pomagal kravo držati. To pot ni bilo več izstopa, zato je Janez menil, da bodo jermena sama zadostovala.

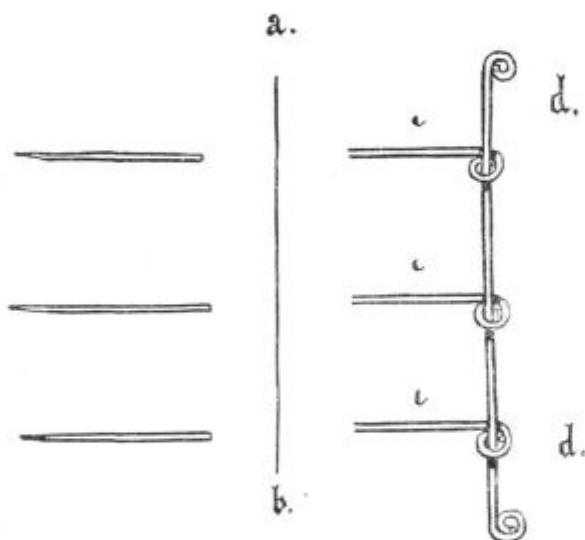
Razumnik je pa dejal, da jermena niso zanesljiva in da je bolje, če se sramnica pošteno zapre. Gospodinja je morala kravo zopet prijeti za rogova, hlapec in Janez sta pa stopila vsak na eno stran.

Nato je Razumnik prijel kožo obeh strani sramnice ter je krepko skozi zadril prvo medeno iglo zgoraj, potem ravno tako spodaj in slednjič med obema na sredi (glej pod. 70.).

Krava se je sicer pri vsakem vbodu nekoliko zgenila, a drugače se ni znatno zoperstavljala.

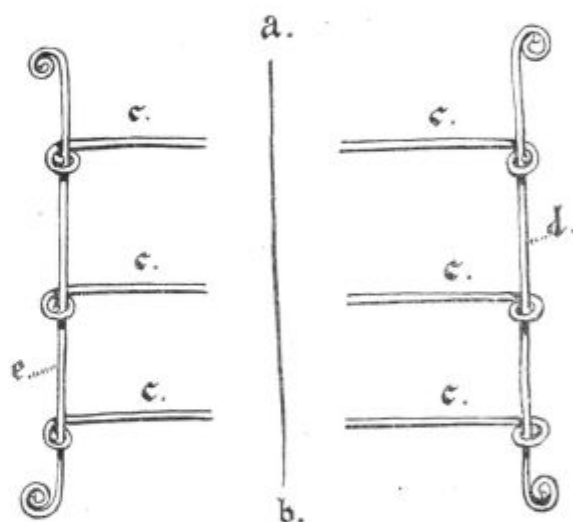
Ko je bilo to narejeno, je Razumnik iglam s kleščami odščipnil špice in je z drugimi primernimi žičnimi kleščami tudi na teh koncih naredil obročke, kakršni so bili že na drugih koncih (glej pod. 71.).

Nato je skozi te obročke na vsaki strani vteknil četrti in peti kos žice (glej *d* in *e* na pod. 71.) ter je



Podoba 70.

Vtkanje žic. *ab* ustje sramnice, *ccc* vtaknjene žice, *d* vezilna žica.



Podoba 71.

Dovršena žična mreža. *ab* sramnično ustje, *ccc* vtaknjene žice, *d* in *e* vezilni žici.

škodljivi trosi iz gnojnice, ki povzročijo snetivo vnetje. Pa tudi, če izstoplo maternico zadrigne sramnično ustje, se more izcimiti snetivo vnetje, da vun moleči del celo odpade. Dostikrat so že morali močno brejo kravo zaradi tega zaklati.“

Uboga gospodinja je po teh besedah milo zdihnila ter si je s predpasnikom brisala solze.

A Razumnik jo je tolažil:

„Upam, da se pri tej kravi še vse dobro izteče. Saj tudi vse poskusimo, da pomoremo ubogi kravi.“

V tem je došel Janez z jermeni, ki so nalašč za trut prirejeni (pod. 68.) in so opasali z njimi kravo.

Ko je pa krava zopet močno tiščala, so jermena popustila, in trut je tretjič izstopil.

„Tako ne pridemo nikamor,“ pravi mirno Razumnik. „Naredil bom čez sramnico mrežo iz medene žice, to bo gotovo pomagalo.“

„Tretjič je pomagal kravi ter jo je še enkrat opasal z jermeni. To pot je jermena tesneje zapel. Nato je odšel domov, da priredi primerno medeno žico.

S kleščami je naščipal pet medenih žic po 20 cm dolgih. Žica je bila za dober milimeter debela in pri-

konce zakrivil, da niso mogli skoz obročke uhajati.

Pri vsem tem delu je pazil, da nastala mreža ni bila pretesna in da sramničnega ustja ni preveč stiskala.

„Tako, sedaj je veliko delo dovršeno,“ pravi smeje in zadovoljno Razumnik. „Če Bog da, je vse potrebno narejeno. Mreža bo menda držala. Poglej, Janez, poglavitna reč je, da se gornja igla dosti visoko in spodnja dovolj globoko zatakne.“

Razumnik je sedaj ogledoval hlev.

Z glavo majaje je dejal:

„Tele staje pač niso primerne za močno breje krave. Krava pač ne more na pol ležati v gnojničnem jarku. To je vsekako popraviti.“

„Jaz pa sedaj ne zmorem stroškov,“ zdihuje odgovori Janez. „Saj sam dobro vem, da so tla prav zelo slaba.“

„Če ti tvoja sredstva ne puste, da bi hlev temeljito popravil, pa tla za silo popravi,“ odgovori Razumnik. „Par močnih desek ti že podarim. Stem tla zboljšaš in staje tako podaljšaš, da bosta imeli kravi primerno in dovolj dolgo ležišče. Če pa stai ne popraviš, potem ne morem jamčiti, da bo mreža držala.“

„Po deske grem takoj,“ zagotavlja Janez, „in še danes pričnem s popravilom.“

„Kako in sčim pa krmiš breje krave?“ vpraša Razumnik gospodinja. „Zdi se mi, da dobivata veliko redke oblode iz otrobov in moke.“

„S krmo moramo varčevati,“ odgovori gospodinja, zato si moram z oblodo pomagati.“

„Opusti to,“ uči Razumnik. „Pokladaj rajša otrobe suhe, z nekoliko soli na klajo. To je umestneje. Za napajanje pa rabi samo čisto vodo. Velik trebuh se potem polagoma nekoliko izgubi in pritisk na tele in nazaj se zmanjša. Če ne ubogaš, se ti utegne še kaka druga nesreča pripetiti. Če se vamp in čreva s toliko oblodo raztegnejo, potem nima telčnik s teletom vred prostora, da bi se širil, in končno mora tele poginiti.“

„To bi bila zopet lepa nesreča,“ jadicuje gospodinja. „Prav pridno se hočem držati tvojih nasvetov in vse prav storiti.“

Janez je šel z Razumnikom in je tamkaj dobil nekaj desek. S temi je Janez popravil svoja hlevska tla, kakor je bilo sploh mogoče. Ko je bil zvečer gotov, je radostno ogledoval svoje uspelo delo.

Ker so krave imele boljše ležišče, se trut ni več pojavil.

Dan, preden je krava storila, ko je že mleko pokazala, je Janez po nasvetu Razumnika šel po klešče, je poščipal konce žic ter jih je izdrl. Ponoči je krava storila lepo tele.

Poučno potovanje v Švico.

13. Obisk zimske kmetijske šole v Sursee.

Sredi bujno zelenih travnikov in sadnih vrtov ob cesti med kolodvorom in mestecem Sursee se vzdiguje lepo novo poslopje, ki se vidi daleč naokoli. To je zimska kmetijska šola, ki je že 20 let v tem kraju. Dobrih 16 let je bila nastanjena v mestu samem, v stari mestni hiši. Število učencev je pa tako naraščalo, da so postali ti prostori dosti pretesni in da se je moralo sezidati novo poslopje. Ko se je šola na sedanjem prostoru otvorila, je bil to pravi ljudski praznik. Nad 400 gospodarjev od blizu in daleč se je zbralo k tej lepi svečanosti. Ta mnogoštevilna udeležba, ki priča o veliki zavednosti šviških kmetov, bodi našim gospodarjem dokaz, kako šviški gospodarji cenijo korist kmetijskih šol in kako se brigajo za strokovno izobrazbo svoje mladine. Švica je primeroma majhna država, ali za ljudsko izobrazbo, za splošno kakor za strokovno, žrtvuje veliko. Ta dežela je komaj 4krat tako velika kakor je naša Kranjska, pa ima 22 kmetijskih šol. Samo zimskih kmetijskih šol ima 11. Razentega ima 4 splošno kmetijske, 3 mlekarske, 3 vinarske in sadjarske in 1 visoko šolo za kmetijstvo. Temu razvitemu kmetijskemu šolstvu je veliko pripisati, da je šviško kmetijstvo na tako visoki stopnji. Ko bi se hoteli Kranjci primerjati s Švicarji, bi morali imeti vsaj 5 kmetijskih šol, a imamo eno samo, in še ta je namenjena v prvi vrsti za vinorodne kraje.

Šola v Sursee je dvoletna zimska šola in trpi po 5 mesecev na leto, od novembra do konca marca. Čez poletje hodijo učenci domov, da pomagajo pri domačem gospodarstvu. Leta 1904. je obiskalo to šolo v obeh letnikih 85, in leto prej 102 učenca. Pa tudi druge zimske šole so dobro obiskovane. Da so zimske kmetijske šole pri praktičnih gospodarjih tako priljubljene, ni nič čudnega, saj se vrši pouk na teh šolah v času, ki je po naravi odločen za učenje

kmetske mladine, ko gospodar svojega sina najlaže pošilja v šolo. Te šole so pa tudi najcenejše in v današnjem času, ko se povsodi toži o pomanjkanju delavnih moči, posebno umestne. Prav zato so pa te šole tako priljubljene. To so prave kmetske šole, ker se najbolj ozirajo na potrebe kmetskih gospodarjev.

Poleg vseh teh ugodnosti ostajajo učenci zimskih kmetijskih šol v najboljši zvezi z domačo hišo, ker hodijo čez poletje domov. Na ta način se ne od-tujijo domači hiši in se pozneje tudi ne izneverijo svojemu poklicu, kar se o večletnih in enoletnih zavodih ne more trditi.

Ko smo dospeli do šole, ki je zgrajena v čisto modernem slogu v eno nadstropje z visokim pritličjem, smo takoj krenili proti vhodu, da si z gosp. Freyem na čelu ogledamo notranjo uredbo. Tukaj nas je najpristrčneje sprejel narodni svetnik gosp. Fellmann kot predsednik šolskega nadzorstva, mož, ki se mu ima zavod veliko zahvaliti, da je dobil tako ugodne prostore.

Narodni svetnik gosp. Fellmann je sam prevzel vodstvo naše družbe in nam je razkazal in pojasnil vse. Šola nima kmetije, ima jo pa dobiti. Za sedaj se nahaja pri šoli le velik zelenjadni vrt, ki daje potrebno zelenjavo za šolsko kuhinjo. Krasni so prostori sedanje šole, ki se vseskozi odlikujejo po svoji moderni opravi in udobni opremljeni, po drugi strani pa tudi po svoji namenu primerni uredbi. Učilnice so svetle, zračne in dobro prevetrovane, in taki so tudi vsi drugi prostori. V vsej hiši ni nobenega zakotja in nobenega prostora, ki bi ne bil pametno porabljen. Šola ima 3 učilnice, 2 za prvi razred (zaradi velikega števila je potrebna sporednica) in eno za drugi razred. Šolski pouk traja v obeh letnikih po 6 ur na dan, 3 ure dopoldne (od 1/2 9 do 1/2 12) in 3 ure popoldne (od 1 do 4). Prej in pozneje je čas določen za učenje, izdelevanje nalog, petje. Zjutraj vstajajo učenci ob 1/2 6, zajutrek je ob 1/2 8, kosilo ob 1/2 12, mala južina ob 4 in večerja ob 7 zvečer. Ob 9 zvečer morajo učenci spat. S šolskim poukom vred je vsega skupaj po 10 ur učenja na dan. Za ta pouk je nastavljenih 5 glavnih učiteljev, in sicer 4 strokovni učitelji in 1 učitelj za ljudskošolske predmete. Razen teh na zavodu poučujeta še 2 pomožna učitelja, eden za živinozdravstvo, drugi za postavoznanstvo. Krasni so prostori za učne zbirke, za kemijski laboratorij in za knjižnico. V sobi za učila so vzbujali mnogo zanimanja različni dragoceni modeli, ki se rabijo za pouk v živinoreji, živinozdravstvu in rastlinstvu, dalje goveja in konj-ka okostnica, kmetijstvu škodljive in koristne živali, fizikalne priprave itd. V kemijskem kabinetu nas je posebno zanimala priprava za preiskovanje mleka. Vsi navedeni prostori se nahajajo v pritličju in v prvem nadstropju; tukaj se nahaja tudi stanovanje ravnateljevo in soba za učitelja-predstojnika. Spalnice učencev so zgoraj v podstrešju, ki je v to svrhu nalašč in prav pripravno prirejeno. Tukaj je prostora za 70 učencev. Stieha na vrhu je ravna in prirejena za sušenje perila. Imeli smo iz nje krasen razgled po vsej slikoviti okolici kakor tudi na mestece Sursee.

Nazadnje smo si ogledali še obednico učencev in šolsko kuhinjo, ki sta spodaj pod pritličjem, v takozvanem podzemlju. Obednica je velika in polna sporedno stoječih miz. Poleg nje je kuhinja, ki je po svoji opravi res nekaj posebnega. Železni štedilnik je sredi prostorne kuhinje. Tla so betonirana, stene pa visoko gor iz zloženih in položenih plošč. Vse se blešči

od same snage in čeje. Kuhinjo kakor tudi obednico je razkazovala ravnateljeva gospa, ki je z vso ljubeznjivostjo dajala potrebna pojasnila.

Ko smo končali z ogledovanjem šolskega poslopja, smo ogledali še gospodarsko poslopje, ki stoji zadaj za šolo v pravem kotu in ob njeni levi strani. V tem poslopiju se nahajajo naslednji prostori: spodaj 2 kleti, perilnica, drvarnica in prostor za stalno razstavo kmetijskega orodja in strojev, zgoraj spalnica za 30 učencev in univalnica. Dlje časa smo se mudili v prostoru za kmetijske stroje. Na šviških kmetijskih šolah se polaga velika važnost na pouk o strojeznanstvu in na poučne zbirke kmetijskega orodja in strojev. In to je tudi čisto prav, posebno v sedanjih časih, ko se je treba tudi malim posestnikom vpričo nezadostnih delavnih sil poprijemati boljšega orodja in raznih strojev. Kdor hoče stroje prav rabiti, jih mora tudi dobro poznati, ne samo glede njih sestave, ampak tudi glede mehanizma in dela. Če tega ne zna, se kaj rado pripeti, da stroj slabo dela, da se hitro obrabi in da se sploh rad pokvari. Pouk o strojeznanstvu je pa tudi zaradi tega potreben, ker se leto za letom vpeljujejo novi stroji, zboljšani stroji, stroji novejše in popolnejše sestave. Kmetovalcu je težko izbrati najboljši stroj, ker je reklama od strani raznih tvrdek tako velika, da se navsezadnje človek sam ne spozna, kateri tvornici bi bilo bolj zaupati. Če si pa kmetovalec pridobi potrebnih vednosti glede strojev, si bo vedel izlahka pomagati, kadar mu bo treba naročiti kak stroj. Dober pouk o strojih je torej velike vrednosti za učence kmetijskih šol. Ta pouk more biti pa le tedaj prav uspešen, če je praktičen in če se na strojih samih vse potrebno pokaže in pojasni. Prav zato so pa tudi take zbirke kmetijskih strojev važen učni pripomoček. Pa tudi za praktične gospodarje so važne take stalne razstave kmetijskih strojev, kakor se nahajajo na šviških šolah, ker se ondi vsak lahko pouči, kakšne vrednosti so posamezni stroji in kje se dobivajo pripravniki stroji. Napravo takih razstav je na kmetijskih šolah zaradi tega le priporočati, toliko bolj, ker razne tvrdke svoje stroje rade in brezplačno pošiljajo na ogled, tako da prireditelj take stalne razstave ne stane nič drugega kakor prostor, kjer se stroji in orodje hranijo, in pa stroške za prevažanje. Razstava naj se omeji seveda le na take stroje, ki se priporočajo za gospodarske razmere dotičnega kraja.

Iz strojne lope — tako bi lahko imenovali ta prostor — smo šli na vrt, ki se razteza v podobi pravičnega čveterokotnika zadaj med šolo in med gospodarskim poslopijem. Ob čedni ograji smo našli oblikovano drevje, same hruške, po vrtnih gredah pa različno zelenjavo, ki se rabi za šolsko kuhinjo. Nekateri prostori so bili odločeni za primerjalne poskušnje z raznimi vrstami kmetijskih rastlin. Te poskušnje delajo strokovni učitelji. Po tem ogledu nas je narodni svetnik gospod Fellmann povabil v obednico, kjer nam je ravnateljeva gospa postregla z izbornimi botelskimi vini. Pili smo francoska in renska vina, ki so nam kmalu razvnela srce. Pevci so zapeli par slovenskih pesmi. Te so našim gostoljubom tako ugajale, da so jih morali ponoviti.

Za prijazni sprejem in pogostitev smo se nazadnje iskreno zahvalili. Začelo se je že dobro mračiti, ko smo prišli v Sursee. V hotelu „Hirsch“ smo imeli skupno večerjo, kjer so nas počastili s svojo udeležbo narodni svetnik g. Fellmann, ravnatelj dr. Schläfli z gospo soprogo in strokovni učitelj Frey. Bil je prav zabaven večer. Obpriliki je ravnatelj Schläfli v jednatem govoru opisal kmetijske razmere kantona Lucerna in še posebej

značaj vzhodnega in zapadnega Švicarja, ki sta prav v tem kantonu mejaša. Napravil je med njima blizu tako primero, kakor jo delamo pri nas med gornjim in spodnjim Štajercem. Vzhodni Švicar je bolj živahne nravi, podjeten in za obrtovanje bolj pripraven, dočim je zapadni Švicar kmet v pravem pomenu besede in nič drugega. Temu govoru je sledilo več napitnic, dokler ni napočila ura počitka in ločitve. Lepi večer, ki smo ga tukaj preživeli, ostane gotovo vsem izletnikom v najprijetnejšem spominu.

Kako je postopati s trtami, ki jih je sedaj peronospora močno napadla.

Od povsod prihajajo v zadnjem času vznemirljiva poročila o tako hudem nastopu peronospore ali strupene rose, da preti ponekod uničiti polovico in še več trgatve. Da ne pridejo prizadeti vinogradniki ob vse, naj sedaj z močno napadenimi trtami takole postopajo:

1. Odstraniti je takoj vse močno napadene, še ne poškrpljene ter druge na spodnji strani z belimi madeži vse preprežene liste. Če so vrhnji poganjki in stranski izrastki skozinskozi močno napadeni, je te že sedaj skrajšati na polovico, oziroma do zdravih ali vsaj deloma zdravih, že prej poškrpljenih listov, čeravno bi se imelo to delo šele avgusta zvršiti.

Stem se zabrani nadaljnje raznašanje glivičnega semena na druge, spodaj ležeče liste, ter se tako znatno omeji nadaljnje razširjanje bolezni tudi za naslednje leto, in spodnji listi postanejo bolj usnjati in torej tudi bolj trpežni.

2. Po možnosti je iztrebiti tudi vse porjavele jagode, odnosno tudi cele grozde, če so že vse jagode počrnele, kajti od peronospore napadene jagode se ne morejo dalje razvijati, marveč se kmalu posuše.

3. Vse odrezane bolne trtne dele, tudi jagode, je sproti zakopati v zemljo ali v gnoj, oziroma zmetati v jamo ter politi z gnojnico, z apnenim beležem itd., da se trosi te bolezni pomore; suhe dele je pa sežgati.

Nikakor se pa ne smejo ti odpadki pustiti nepokriti na površju zemlje, niti jih ni kam obesiti, ker trosi tudi na posušenih ostanejo pri življenju in jih veter na vse strani raznaša in tako bolezen razmnožuje. Zlasti je pa odstraniti vse nerodovitne poganjke na napuncih in na starem lesu, da se ostali bolj okrepcajo, da pride do grozdja več svetlobe in da se vinograd bolje zrači.

4. Tako očiščene trte je takoj poškrpiti z raztopino 1—1½ kg galice in z 1½—2 kg apna — če je apno sveže napravljeno, pa manj — ter je to delo še enkrat ponoviti, ko trta razvije zopet nekaj novih listov.

5. Če je grozdje od plesnobe napadeno, je treba tudi požveplati, pa ne premočno, marveč le puhniti.

Sedanje škropljenje in žveplanje trtam nič ne škoduje, če se to delo pravilno izvrši, dokler ni grozdje mokasto.

Pri pomnja: Modre galice ima kmetijska družba še dosti v zalogi ter jo oddaja v vrečah po 50 in 100 kg. Cena 57 K za 100 kg v družbenem skladišču ali postavljenih na kolodvor. Fr. Gombač.

Živinski gnoj in umetna gnojila.

Množino živinskega gnoja moremo precej natančno preračunati. Tak račun ni tako enostaven, da bi ga vsakdo razumel brez obširnejše razlage. Sploh je pa

namen teh vrstic, pojasniti v prvi vrsti pravo, notranjo vrednost živinskega gnoja poleg vrednosti naših umetnih gnojil za naše gospodarstvo. Pravo spoznanje v tem oziru in v pravem času nam lahko mnogo hasne, če se ravnamo po njem. Tudi tu se gre za načelna, temeljna vprašanja. Njih povoljna, ugodna rešitev bolj ali manj odločuje usodo današnjega kmetijstva.

Izkušnja nas uči, koliko gnoja nam daje ta ali ona domača žival na leto pri čisto gotovih razmerah. Ta količina gnoja je torej zelo različna, a za primero računamo na leto

	svježega	vležanega (preperelega) gnoja
od goveda	150 q	100 q
> konja	100 >	74 >
> svinje	27 >	20 >
> ovce	9 >	7 >

Te množine ne veljajo za vprežne živali; pri teh bi bilo odšteti 30 do 40 % izgube iz znanih razlogov. Gnojnice daje na leto n. pr. govedo okroglo 80 hl.

Kmetijsko preskušališče v Darmstadtu je raziskovalo živinski gnoj od 57 in gnojnico od 51 različnih hesenskih kmetij; na uspehih teh preiskovanj temelje moji naslednji računi. Opomnim pa, da se tudi naša preskušališča jako temeljito bavijo s tem vprašanjem.

V hlevskem gnoju je povprečno: suhih snovi	24— %
dušika	0.50 >
fosforove kisline	0.35 >
kalija	0.50 >
V gnojnici je povprečno: dušika	0.22 >
kalija	0.46 >

V bolj ali manj ugodnih okolnostih je teh snovi v gnoju in gnojnici znatno več ali znatno manj kakor smo tu zabeležili. Saj so hesenski kmetovalci dobri in slabi, kakor so kmetovalci naših dežel umni gospodarji ali narobe. Nekteri hranijo živali dobro, nastiljajo jim primerno, gnoj kar najbolje hranijo, da se glavne in najdražje njegove snovi ne izgubljajo itd., drugim je zopet vse to deveta briga.

Umetna gnojila imajo, in sicer:

Ime gnojila	dušika %	kalija %	fosforove kisline	
			vse %	raztopne v citr. kisl. %
čilski soliter	15-50	—	—	—
žvepl.-kisl. amonijak	20—	—	—	—
rožena moka	12—	—	2—	—
kostna moka	3-5	—	22—	—
rudninski superfosfat	—	—	14- do 21-	12- do 20-
Tomasova žlindra	—	—	12- do 20-	11- do 19-
lesni pepel listn. drevja	—	10—	3-5	—
> > iglast. >	—	6—	2-5	—
kajnit	—	12.5	—	—
40 % kalijeva sol	—	40—	—	—
zveplenokisl. kalij	—	48.5	—	—

Če so nam znane cene teh gnojil, prav lahko izračunimo, koliko stane 1 kg dušika, fosforove kisline ali kalija v gnojilu. V rabi je izraz „kilogramski odstotek“, ki ga bomo rabili tudi mi. Če n. pr. Tomasova žlindra stane 6 K 100 kg ter je 15 odstotna, je v teh 100 kg Tomasove žlindre 15 kg fosforove kisline, in 1 kg fosforove kisline velja torej 40 h, ali z drugimi besedami: kilogramski odstotek fosforove kisline stane 40 h itd.

Dušik, fosforova kislina in kalij so za nas, ko govorimo o gnojilih, tri glavne hranilne snovi, ki jih

moramo redno vračati zemlji za naše pitome rastline. Zanimivo je vedeti, kako dragi so tozadevni kilogramski odstotki za naš velevažnih snovi v različnih gnojilih, ki jih prirejamo doma ali jih kupujemo ter so pri nas v navadi. Posebne praktične vrednosti pa je natančneje vedeti, kolika je vrednost domačega, živinskega gnoja z ozirom na omenjene glavne hranilne snovi za rastlinstvo. Ne pretiravam, če že na tem mestu omenjam, da nam bodo uspehi teh računov hudo, zelo očitali površnost v našem gospodarjenju. Spoznavajmo in pripoznavajmo svoje napake, saj jih ima vsak stan in vsak človek, torej tudi kmetovalec ne more biti brez njih ter ga jih ni treba biti prav nič sram. Spoznanje svojih napak je prvi korak na boljšo pot našega delovanja. Vsakdo, ki je že kaj po svetu skusil, zasledujoč napredek kmetijstva, mi pritrđi, da le tisti kmetovalci navadno dosegajo najlepše, povoljne uspehe v svojem gospodarstvu, ki korakajo z duhom časa naprej. Vzroke neuspehov iščimo najprej v nas samih. Jadikovanje tu nič ne pomaga; odločati mora svoja volja in moč. Saj pravimo: Pomagaj si sam, in Bog ti pomore. Zadnja desetletja se je proučevalo silno mnogo o najrazličnejših gnojilih, o gnojenju i. dr., kar pač pomenja, kolika važnost se splošno pripisuje tem vprašanjem. Dognalo se je dokaj koristnega in dobrega; temeljni nauki unnega kmetijstva se pomnožujejo in se razširjajo v najširše sloje; teh „gospodarskih resnic“ se držimo tudi mi ter se pametno ravnajmo po njih. (Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 149. Bojim se, da imam v svojem vinogradu trtno uš, zato vprašam, kam se je obrniti, da pride, ne na moje ali občinske stroške, kdo pregledat vinograd, da se razširjanje trtno uši prepreči, ker so pri nas vinogradi še po večini v dobrem stanu? (I. L. v M.)

Odgovor: Da imate v svojem vinogradu trtno uš, se skoraj z gotovostjo lahko domneva, saj je že vsa dežela okužena. Da ste trtno uš našli ali vsaj mislite, da jo že imate v vinogradu, morate naznaniti okrajnemu glavarstvu, ki bo vse potrebno ukrenilo brez stroškov za Vas ali pa za občino. Sicer Vam pa to ne bo nič pomagalo in tudi nihče ne more razširjanja uši preprečiti. Dokler star in okužen vinograd obdelovanje plačuje, ga pridno obdelujte in gnojite, ker dobro obdelane in zagnojene trte trtni uši dlje časa kljubujejo. Uničen vinograd naj se pa nekaj časa odpohi in n. pr. z lucerno obseje ter naj se potem vnovič zasaadi s trtami, ki so cepljene na ameriške podloge.

Vprašanje 150. Kako je zatreti bramorja na vrtu, ki mi izpodjeda vse rasline? (I. K. na S.)

Odgovor: Kadar se bramor na vrtu močno zaplodi, mu je prav težko priti do živga. Vsa priporočena sredstva ne veljajo dosti. Najizdatnejše sredstvo je, zalezovati njegova gnezda in jih ugonabljeti. Proti bramorju po najnovejših izkušnjah še krt nič ne opravi, ker je bramor tako nasilen, da celo krta oplasi. Prav zanesljivo sredstvo, bramorja po možnosti zatreti, je jeseni in spomladi, ko vrt ni obdelan in zemlja ni zamrzla, na vrt puščati lačne prasiče, ki pošteno prerijejo vso zemljo in vso golazen v njej požro.

Vprašanje 151. Ali so priporočeni cementni sodi za vino in kako jih je narediti, da vino iz njih ne izhlapeva? (I. M. v S.)

Odgovor: Cementna posoda je za navadno vino prav priporočena, ker se lahko naredi silno velika in v kleti zavzema malo prostora. V prav narejeni taki posodi ne izhlapeva toliko vina kakor v leseni. Delo mora seveda izvršiti veščak v zidanju s cementom, kako, tega obširno na

tem mestu ne moremo popisati. V obširni nemški knjigi Babo-Machovi „Die Kellerwirtschaft“ je cementna posoda in njena ureditev temeljito popisana. Ta knjiga je zelo obširna in zato tudi primerno draga; dobiva se v vseh knjigotrdnicah.

Vprašanje 152. Trije trimesečni prasiči so dopolndne dobili kuhano pesno listje. Dva sta takoj stopila h koritu in hlastno žrla, tretji je bil pa klavrn in mu ni dišalo. Tega smo spustili na prosto, mu dali piti svežega mleka, jesti suhe slive ter smo ga polivali z vročim kisom, ga drgnili, mu puščali na repu in ga slednjic zavili v vrečo. Nato sta pričela ostala dva prasiča bljuvati, a vzlje temu, da smo jima dali kamiličnega čaja in grenke soli, sta kar hipoma poginila in enemu, ki smo mu puščali na repu, ni hotela kri teči. V našem kraju se to pogostokrat dogaja, ter pravijo, da prasičem kri zavre. Čudno je, da navadno zbole vsi prasiči v enem predelu svinjaka. Pri nas zdravijo tako obolele prasiče, da jim puščajo na repu, jih drgnejo in polivajo z gorko vodo ali z gorkim kisom. Tudi namažejo nekteri vso žival z ilovico, ki ji primešajo kisa, ali jih do glave zakopljejo v gnoj. Kakšna bolezen prasičev je to, kaj jo provzroča, kako jo je preprečiti in zdraviti in ali je kužna? (V. S. v M.)

Odgovor: Pisali ste nam dolgo pismo, a vzlje temu niste tistega sporočili, kar je važno, da se bolezen spozna. Vešč človek bi moral pogiblega prasiča raztelesiti in poiskati, kaj ga razlikuje od zdravega zaklanega prasiča. Tudi drugih pravih znakov bolezni niste navedli. Prasič za marsiktero boleznijo hitro pogine. Zaradi vsega tega Vam ne moremo prav nič določnega odgovoriti. Iz Vašega poročila bi se dalo posneti, da je Vašega prasiča zadel mrtvoud ali na pluća, bržkone pa na možgane, čemur se ni čuditi, če pomislimo, kako napačno se pri nas s prasiči ravna. V tem domnevanju nas potrjuje Vaša opomnja, da običajno poginejo prasiči v enem predelu svinjaka, torej prasiči, ki žive v enako neugodnih razmerah, ki povzročajo mrtvoud. Prasič ljubi čist zrak in prenaša vsak mrz (seveda ne enostranski ali prepih), dočim že prenaša precej toplote na prestem, pa le težko veliko toploto v zadublem in smrdečem svinjaku, kjer se okoli njega pari in razkrajajo ostanki krme in ravnotako gnoj in gnojnica. Prasiča v takem svinjaku brez čistega zraka in svetlobe v letošnji vročini, zlasti če se mu daje vroča kuhana krma, odkoder puhti para, mora zadeti mrtvoud. Dajte prasičem zračne in svetle hleve, ne kuhajte jim vsake jedi, poleti jih pustite in krmite na prostem, dajte jim priliko riti ali vsaj prst žreti, pa gotovo ne boste imeli takih nesreč. Sicer pa, kaj hočemo vse to kar naprej ponavljati? Kupite in berite knjigo „Soseda Razumnika prasičja reja“, ki se pri nas dobiva s poštnino vred po 1 K; v tej knjigi najdete, kako je prasiče naravno vzgajati, in če boste ravnali po Razumnikovih nasvetih, boste imeli srečo s prasičjo rejo.

Vprašanje 153. Vsled toče mi cepljenke v vinogradu in v trtnici slabo rasejo, a vkljub temu se je cepljenje dobro sponeslo. Da bodo cepljenke v trtnici spomladi dobre za porabo, vprašam, če bi bilo dobro sedaj ali jeseni cepljenke pognojiti z gnojem ali z mešanecem? (I. S. pri Sv. T.)

Odgovor: Da bodo cepljenke spomladi močejše, ne pomagata nič jeseni gnojiti, temveč takoj sedaj. Sedaj morete gnojiti z dobro razredčeno gnojnico, če z njo zalivate v deževnem vremenu. Tudi morete gnojiti s čilskim solitrom, in sicer v to svrhu raztopite v vodi 3 do 5 % čilskega solitra in s to vodo se trte zalijejo. Vsaki cepljenki je dati 1 do 2 l te raztopine. Mešanec se prepočasno razkrajja, istotako tudi gnoj, zato bi do jeseni premalo pomagala.

Vprašanje 154. Tudi pri nas se je v nekterih krajih peronospora močno pokazala, in to vkljub pravočasnemu in tretjemu škropljenju. Najbolj se je pokazala v vinogradih, koder so trikrat kopali in trikrat škro-

pili, manj se pa pozna tod, koder tega dela še niso opravili. Kako si Vi to razlagate? (I. Ž. pri S. T.)

Odgovor: Letošnje vreme je kaj ugodno za razmnoževanje peronospore in vrhutega smo imeli večinoma slabo vreme za škropljenje, kajti preden je galica mogla učinkovati, pa jo je dež spral. Galica zamori le troske peronospore; kadar gliva prerese skozi list, pa galica ne pomaga več. Če galica peronospore ne zatre pravočasno, potem seveda škropljenje ne pomaga. Pomisliti pa morate, da je spomladi listja od dneva do dneva več in da listje tudi rase in se veča, zato se mora večkrat in pravočasno škropiti, da novo izrasli in povečani listi tudi dobe galice, drugače se peronospora na teh vgnezdi. Čim bujnejše rase v vinogradu, temveč je novega listja in tembolj se že škropljeno listje veča, zato ima v takih vinogradih peronospora boljše priliko, širiti se, če se ne škropi pogosto in pravočasno ter ob ugodnem vremenu. Kolikor bolj pridno se vinograd obdeluje, gnoji in okopava, tem bujnejše trte rasejo, zato se pod gotovimi pogoji v dobro obdelanem vinogradu peronospora bolje zaznava, kakor v zanikarno obdelanem.

Vprašanje 155. Imam ježa, ki mi je priporočen zaradi lovljenja miši in šurkov. Jež je pa še mlad, zato vprašam, sčim naj ga hranim, dokler ne dorase? Sedaj dobiva edino le mleko, ki ga rad in v veliki množini zauživa. (I. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Hranite ježa le še dalje z mlekom, poiščite in dajte mu pa poleg tega še šurkov ali drugih hroščev in dajte mu priliko, da si poišče kako miš. Opozarjamo Vas pa, da jež hodi le ponoči na prežo, podnevu rajši spi in ne je. Ko jež dorase, si že sam poišče primerne hrane.

Vprašanje 156. Pri nas letos v obilni meri poginjajo mladi prasiči. Prasič je popolnoma zdrav, in v malo urah je mrtev. Na prasiču ni zunaj zaznati nikakega znaka bolezni in tudi znotraj je vse v redu, le vranica je čisto višnjevočrna. Kakšna prasičja bolezen je to? Ali je morda kriva huda vročina, zlasti pri meni, ker imam svinjak na solncu? (A. L. v T.)

Odgovor: Tudi za Vas velja odgovor na 152. vprašanje v tem listu. Če imate slabe, zatohle in vroče svinjake, se morete nesreče v poletnjem času le tedaj ubraniti, če imate čez dan in če mogoče tudi čez noč prasiče na prostem, in tamkaj jih tudi krmite. Zlasti ne pokladajte nič kuhanega, in če že morate kuhati, tedaj pokladajte vsaj popolnoma shlajeno krmo. Če je prilika, pustite prasičem, da se kopljejo, ali jih pa vsaj enkrat na dan z vodo polijte in odrgnite.

Vprašanje 157. Tukaj se prodaja kostna moka v dveh kakovostih kot št. I. in št. II., in sicer po 20 kron 100 kg. Poslal sem Vam vzorca ter Vas vprašam, če je kaj razlike med tema kakovostima? (I. I. v Št. I. v T.)

Odgovor: Natančno razliko med obema kakovostima poslanih vzorcev more le kemik dognati, a na videz kaže že oko, da je št. I. nekoliko čistejša in manj smrdi kakor št. II. Mi domnevamo, da rabite to kostno moko za klajno apno. Za ta namen pa obe moki nista dosti vredni, ker sta premalo čisti in silno smrdeči in bi se nam le čudno zdelo, če bi jih živina hotela uživati. Klajno apno mora biti narajeno le iz najčistejših belih kosti, mora biti skrbno očiščeno ter bele barve kakor moka, in ne sme imeti nikakega duha, celo pa ne smradu. Poslana vzorca kostne moke sta pravzaprav le umetni gnojili in sta vredni kvečjemu 14—16 K. 100 kg, dočim prava kostna moka kot klajno apno na pr danes pri družbi stane 22 K za 100 kg.

Gospodarske novice.

* **Konjska premovanja.** Konjerejce še enkrat opozarjamo, da se bodo letošnja premovanja konj vršila v naslednjih krajih: dne 7. avgusta v Postojni, dne 11. avgusta

v Domžalah, dne 12. avgusta v Kranju, dne 14. avgusta v Škofelji, dne 16. avgusta v Ribnici, dne 17. avgusta v Trebnjem, dne 19. avgusta v Št. Jerneju in 2. septembra v Lescah.

* „O užitnini od vina in mesa“ je naslov knjižici, ki jo je pravkar izdala c. kr. kmetijska družba kranjska. Knjižica obsega 86 strani navadnega formata. Spisal jo je c. kr. finančni višji komisar Makso Kostanjevec. — Vino in meso! Kdo ne pozna teh predmetov? Vinorejec in živinorejec, ki jih pridelujeta, krčmar in mesar, ki jih razpečavata, konsument, ki jih uživa, vsakdo jih pozna, kajti so življenski predmeti. Naravno je torej, da so postali ti predmeti že zgodaj vir državnih dohodkov. Naložila se je nanje užitnina. Kakor konsumne davke sploh, plačuje užitnino od teh predmetov neposredno pridelovalec ali prodajalec, posredno pa uživalec, kajti v cenah jo prvi prevali na zadnjega. Koliko pa je ljudi, ki plačujejo na ta način užitnino od teh predmetov, ne da bi jih sploh zanimalo vprašanje o užitnini! Koliko je dalje užitnino neposredno plačujočih ljudi, ki se pač zanimajo za užitnino, a nimajo prilike, da bi se seznanili z zadevnimi določbami. In vendar je poznanje teh predpisov zanje največje važnosti, da jih ne kršijo in ne zabredejo stem v kazni, gotovo zanimivo pa tudi za konsumenta vobče. Zaraditega pa veljaj vsakomur: „Vzemi knjižico, ki je pravkar izšla, in čitaj!“ — Knjižica je pisana vseskozi v poljudnem, vsakomurumljivem slogu. Namenjena je širšemu občinstvu, posebno pa krčmarjem, mesarjem in dacarjem. Razdeljena je v dva dela. Prvi del obsega razpravo o užitnini od vina, vinskega in sadnega mošta, drugi del razpravo o užitnini od mesa. Oba dela sta zopet razdeljena v poglavja, kjer nas g. pisatelj seznanja s pravicami in dolžnostmi obrtnih, obenem pa tudi zasebnih strank, ki izvršujejo takozvana davkovna dejanja; dalje z razmotiranjem o teh davkovnih dejanjih samih, o kontroli itd.; končno s kazenskimi določbami za prestopke užitninskih predpisov. Te nam navaja v obliki praktičnih slučajev, ki se brez dvoma pogosto dogajajo. Za dodatek ima knjižica kratke opombe glede dohodarstveno-kazenskega postopka vobče in glede pravnih sredstev. — Preprosto ljudstvo kaj pogosto krši užitninske predpise iz nevednosti. Saj pa tudi ni čuda! Odkod naj preprost človek izve, kaj je pravo in kaj ne, ko nimamo spisov v domačem jeziku, ki bi ga o tem poučili. Celo olikanemu občinstvu je užitnina le malo znana. Temu nedostatku se je sedaj odpomoglo. V obliki poljudne razprave, izogibajoč se citatom zakona, nam je g. pisatelj podal težka, včasih celo sporna vprašanja, tikajoča se omenjenih predmetov. Tudi čigar duh ni vaju n znanstvena razmotrivanja, bo našel v knjižici pri pazljivem čitanju to, kar bo iskal. Ne dvomimo, da bo v spisu našel svéta vsakdo, ki se zanima za predmet, bodisi da se sam peča z užitninskimi dejanji, bodisi da se sicer zanima zanje. Za blagor ljudstva vselej in povsodi z najlepšimi uspehi delujoča c. kr. kmetijska družba kranjska, ki je iz mnogobrojnih jej došlih vprašanj spoznala veliko potrebo take poljudne slovenske knjige, si je stekla z izdajo te knjižice novih zaslug. Naj bi tudi občinstvo v svojo korist pridno segalo po knjižici, kar stori tem laže, ker jej je cena samo 1 K 50 h s poštnino vred. Knjiga se naroča pri kmetijski družbi v Ljubljani. Denar je naprej poslati.

* **Bakrene galice** ima družba še nekaj stotov v zalogi. Prosimo vse tiste, ki je še kaj potrebujejo, zlasti za drago in tretje škropljenje, da jo nemudoma in pravočasno naroče, dokler je še kaj zaloga.

* **Zmleto žveplo proti plesnobi na trtah** ima družba v zalogi le v najfinjši kakovosti in je vsled tega nekoliko dražje, se ga pa zato $\frac{1}{4}$ manj porabi in je jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žvepleno moko oddaja

družba po 18 K 100 kg, in sicer v vrečah po 50 kg. Podružnice, ki skupno naroče žvepleno moko, jo dobe voznine prosto, kakor modro galico.

* **Glede oddaje umetnih gnojil, močnih krmil, klajnega apna in živinske soli** veljajo določila, objavljena v prejšnjih številkah tega lista. Tomasove žlindre ne bomo imeli do jeseni več v zalogi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Konec.)

Občni zbor je vzel tajnikovo poročilo odobruje na znanje in je sprejel oba predloga.

Družbeni tajnik, ravnatelj Pirc, je nadalje poročal o računskem sklepu in o bilanci kmetijske družbe za leto 1904. Naročniki »Kmetovalca« so dobili v roke tiskan računski sklep, zato se nam pač ni treba podrobneje baviti z njim, omenjamo le, da ga je občni zbor brez ugovora odobril in istotako tudi proračun za prihodnje leto, ki izkazuje 2.9400 K dohodkov in 289.100 K stroškov, tako da utegne v blagajni ostati kakih 300 K. Čisto družbeno premoženje je znašalo koncem lanskega leta 83.955 K 55 h.

Nato se je vršila volitev podpredsednika, in je bil s splošnim odobravanjem zopet izvoljen dosedanji podpredsednik Frančišek Povše, graščak, državni in deželni poslanec itd. v Ljubljani.

Istotako so bili v glavni odbor zopet izvoljeni dosedanji odborniki gg.: Anton grof Barbo, graščak v Rakovniku; baron Leopold Liechtenberg, graščak v Jablah; Alojzij Pavlin, c. kr. višji živinozdravnik v Ljubljani in Frančišek Pavlin, c. kr. višji inženir v Ljubljani.

V imenu glavnega odbora je predlagal ravnatelj Pirc, naj občni zbor potrdi ustanovitev kmetijskih podružnic v Motniku, Trojani, Adlešičih, Sv. Gori, Podzemlju, Črmošnjicah in v Veliki Loki. Sprejeto.

Mokronoška podružnica je predlagala: C. kr. kmetijska družba naj skrbi, da dobijo vsi tisti kraji, kjer je potrebno škropljenje sadnega drevja, zlasti češpelj, proti glivici, ki jih napača, in za namakanje semena, proti snetivosti, posebno tam, kjer udje to zahtevajo, modro galico že meseca marca vsakega leta. Predlog je utemeljeval župnik Iv. Hladnik, ki je tudi izrekel željo, da bi kmetijska družba o tej glivi, ki se pojavlja na drevju, poučevala v »Kmetovalcu«. Na to je odgovarjal potovalni učitelj Frančišek Gombač, da je družba letos in prejšnja leta pisala o tem in je on izdal tudi v 2000 posebnih izvodih gospodarska navodila, ki jih je plačal deželni odbor. Sicer je pa popolnoma pritrjeval besedam predgovornikovim. Predlog je bil sprejet.

Drugi predlog te podružnice se glasi: Pri nakupovanju bikov naj bi se c. kr. kmetijska družba ozirala na domače živinorejce, ki so si sami ali potom c. kr. kmetijske družbe nabavili čistokrvnih in dobrih plemenjakov bodisi simodolske ali muricodolske (ali kake druge priporočljive) pasme, ter od njih kupovala bika, namesto da bi se vsi biki drago kupovali na Gornjem Štajerskem ali v Švici. Stem bi se reja bikov doma povzdignila. Po daljšem utemeljevanju predloga je župnik Hladnik izrekel željo, da bi se vsaj v tistih krajih biki kupovali, kjer imajo čisto plemensko živino, da bi tako denar, ki se porabi za nakup živine, ostal v deželi. Ravnatelj Pirc je povedal, da je odbor dosedaj kupil še vsakega čistokrvnega bika v deželi, ki je bil za dobroga spoznan, in je sploh vedno priporočal nakup bikov v deželi. Tisti živinorejci, ki se trudijo, da imajo lepo živino, zaslužijo, da se podpirajo. Letos je bilo pet bikov kupljenih v deželi. Priporočal je, da se predlog sprejme.

K temu je pripominjal pristav kmet. šole V. Rohrman, kako težko se dobe dobri plemenjaki, ker nam manjka predpogojev za uspešno živinorejo. V naših slabih hlevih ne moremo vzgajati dobre živine, a dobrih pašnikov nimamo. Zato je predvsem želiti, da bi se ustanovila kmetijska šola na Gorenjskem, ki bi imela vzrejališče za lepo plemensko živino. V istem smislu je govoril tudi c. kr. višji živinozdravnik A. Pavlin, ki je pripovedoval, kakšne težave je imel pri nakupu bikov v deželi, zlasti ker nočejo občine nič dati in ničesar storiti v tem oziru. Župnik Piber je priporočal, da bi se delovalo na občine, naj bi prirajale premovanje živine, ker je opazil, da so dobili ljudje stem veliko veselja do živinoreje.

Hotelir Počivavnik je predlagal, naj bi se izvolil poseben odbor, ki bi pregledoval živino, da bi ne prišla v klavnico najlepša teleta, kakor se to dosedaj dogaja.

Ravnatelj Pirc je z ozirom na govor župnika Piبرا podarjal, da občine pri nas veliko premalo store za povzdigo živinoreje. Če kmetijska družba kupi bika v deželi mora lepo molčati, ker drugače ga dotični ne vzame; zato je jako težko postopati v tem oziru. Tako daleč vplivati, da bi kmetje ne oddajali svojih telet v klavnico, kakor hoče Počivavnik, ni mogoče. To se more doseči le s poukom. Če bomo počasi, a tako napredovali kakor dosedaj, bomo tudi prišli dalje.

Župnik Trpin je predlagal ustanovitev živinorejskih zadrug in kmetijske šole na Gorenjskem. Potrebo živinorejskih zadrug je utemeljil tudi mlekarjskih nadzornik J. Legvart, ki je videl, kako lepe uspehe so rodile te zadruge drugje, zlasti na Štajerskem in v Švici.

Odbornik J. Lenarčič je omenjal, da se je glavni odbor že mnogo pečal s tem vprašanjem in se bo še nadalje, pridobiti je treba le še ljudstvo za to idejo. Priporočal je Legvartu, naj se pri svojih predavanjih ozira na to.

Po tej razpravi je občni zbor sprejel predlog mokronoške podružnice.

Vipavska podružnica je predlagala, Sedanja preskušalna klet naj se čim prej skuša spopolniti in razširiti v založno klet. Predlog je utemeljval nadučitelj A. Skala in predlagal nujnost. — Sprejeto.

Drugi predlog iste podružnice se glasi: Za strelišča po Vipavski dolini, ki občinam povzročajo ogromne stroške, posebno manjšim, naj se skušajo dobiti deželne podpore, kakor je bilo to v navadi prva leta. Ravnatelj Pirc je predlagal, da se dene ta predlog z dnevnega reda, ker deželni odbor zaradi znanih razmer nima denarja. Posestnik J. Fajdiga iz Kamnika je izrazil željo, naj pametni kmetovalci vplivajo na poslance, da odnehajo od obstrukcije, da bo mogel deželni zbor zopet delovati.

Kmetijska podružnica za Selško dolino v Selcih je predlagala, da bi glavni odbor c. kr. kmetijske družbe deloval na to, da bi se uvedli zimski tečaji za rezarje in živinozdravnike za silo. Predlog sta utemeljevala načelnik podružnice J. Hajnrihar in tajnik F. Tavčar.

Proti temu predlogu se je oglasil živinozdravnik Rajer in je rekel, da bi bilo pametneje, da bi občine nastavljele živinozdravnike in naj bi tudi kmetijska družba gledala na to. Če se uvedó tečaji za živinozdravnike za silo bo na ta način prišlo le še več mazačev v deželo. Nasprotno je trdil tajnik F. Tavčar, da se mazačev ni treba bati. Ti ljudje, ki bi bili bolj inteligentni, bi s svetom veliko pomagali in dali v pravem času poklicati živinozdravnika. Načelnik J. Hajnrihar je mnenja, da mazači sami odpadejo, kadar bo dovolj živinozdravnikov v deželi.

Tudi stud. vet. A. Ribnikar je bil proti predlogu, ker bi ne imel uspeha. V kratkem času izide zakon, ki bo omejeval živinozdravniško prakso in povzdignil ugled živinozdravnikov. V vsakem sodnem okraju naj bi bil nastavljen vsaj eden živinozdravnik.

Hotelir K. Počivavnik je predlagal, da bi se učenci podkopske šole izučili pomoči pri porodih in rezanju.

Tajnik F. Tavčar se je sicer strinjal z Ribnikarjem, toda menil je, da bi imeli vsaj za prvo silo pomočnikov, dokler nimamo živinozdravnikov. C. kr. višji živinozdravnik A. Pavlin je rekel, da se za sodni okraj Loko in torej tudi za Selško dolino nastavi živinozdravnik. Svetoval je, naj se deluje pri deželnem odboru, da nastavi v vsakem sodnem okraju vsaj enega živinozdravnika, da se ne bo treba obračati na nezvedence.

Ravnatelj Pirc je vzdrževal predlog selške podružnice, ker rezače moramo imeti. Živinozdravniki tako ne opravljajo tega posla. Predlog je bil sprejet.

Novomeška podružnica je predlagala: Kmetijska družba naj deluje na to, da se živinski semnji uredi in omeje, ne pa razširjajo. Predlog je utemeljeval pristav kmetijske šole V. Rorman. Na Kranjskem imamo 600 semnje. Semnji so dobra pomoč kmetijstvu, ampak če jih je preveč, škodujejo zlasti živinoreji, ker se ljudstvo preveč peča z barantijo. Tudi potovolni učitelj F. Gombač je priporočal predlog kot jako umesten.

Občni zbor je tudi ta predlog sprejel.

Končno je gospod župnik Piבר stavil samostojni predlog, da naj družba deluje na to, da se uvedejo krajsi zimski kmetijski poučni tečaji v vseh krajih dežele. Ta umestni predlog je bil sprejet.

Stem je bil dnevni red izrpan. Gospod predsednik je zaključil občni zbor deset minut pred 12 uro dopoldne.

Razglas

o sprejemu gojenk v **gospodinjstvo šolo** c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori osmi tečaj gospodinjstve šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstvem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetlavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;
5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo **do 15. septembra t. l.**

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1905.

Št. 14.031.

Razglas

V deloviti premembi tukajšnjega ukaza z dne 16. maja 1905, št. 9299., se daje na občno znanje, da za tekoče leto namenjeno premiranje konj v **Škofljici** ne bo 9. avgusta t. l., ampak

v ponedeljek, 14. dan avgusta t. l.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 17. julija 1905.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

Listnica uredništva.

A. K. v P. Sčim bi vole najhitreje in najceneje opitali, če je zavisno od krmil, ki jih imate. Drugače temeljito odgovoriti na Vaše vprašanje na temnem prostoru, ki nam je tukaj na razpolago, ni mogoče. Priporočamo Vam prebrati knjigo »Umna živinoreja« od Dularja, ki jo je izdala družba sv. Mohorja.